

nyomda termékét mutatva be, meglehetősen világos képet nyújt a könyvnyomtatás kezdetéről és fejlődéséről.

A Gutenberg-féle Catholicon-on kívül van egy hasonló típusú nyomtatványa: Matheolus Perusinus »Tractatus de memoria« című munkája; a marienthali nyomda termékeiből van három, Schoeffer Pétertől tizennégy nyomtatvány; megvan Fust és Schöffer 1462-iki latin bibliájának egy része; s a legrégebb kölni nyomdának több, mint kétszáz termékén kívül Koelhoff, Quentell, Therhoernen, Zell Ulrik és Zainer Günther sajtói számos nyomtatvánnyal vannak képviselve. Jelentékeny a német nyelvű munkák száma. Köztük különféle bibliák, egy Sachsenspiegel 1480-ból, s egyéb ritkaságok.

Voullième mindezeket szakszerű leírásokban ismerteti, s jegyzékéhez pontos regisztereket ad függelékül, melyek a munkákat a nyomdaműhelyek s ezeket ismét betűrendben városok szerint csoportosítva, első pillanatra áttekinthetővé teszik a gyűjtemény egész anyagát. Művének fő jelentősége azonban nem ebben rejlik. A jegyzék 300-nál több olyan ősnymtatványnak adja teljes és alapos leírását, melyet sem Hain, sem a többi bibliografusok nem ismertek, azonkívül a keletzetlen ősnymtatványok legtöbbszörénél nagy éleselméjűséggel határozza meg a nyomtatás helyét s a nyomdászt, s számos kiigazítást és kiegészítést nyújt Hain nagy bibliografiai repertoriumához.

A katalogus tehát a benne közzétett anyag szempontjából elsőrangú forrásmunka jelentőségére tart igényt, a munkában érvényesülő rendkívüli bibliografiai tudás és a szakszerű szerkesztés tekintetében pedig valósággal mintául szolgálhat hasonló katalogusok kiadásánál.

Horváth Ignác.

FOLYÓIRATOK SZEMLÉJE.

Az **Egyetemes Philologiai Közlöny** VI—VII. kettős füzetében *Baróti* Lajos Petőfi költeményeinek első kritikai kiadásáról nagyobb cikksorozatot kezd meg, mely Petőfi összes műveinek Havas Adolf szerkesztésében megjelenő kiadását a költemények sorrendje és szövegkritika szempontjából bírálat alá véve, igen becses adatokkal gyarapítja a Petőfi-kiadások bibliográfiáját. *Erdélyi* Pál Dankó Hymnariumát ismerteti. *Hellebrant* Árpád 77 lapon összeállítja a magyar filológiai irodalom 1893-iki termékeinek repertoriumát. A VIII. és IX. füzetben *Baróti* fent említett cikke folyik, s minden füzetet pontos könyvészeti rovat zár be.

Az **Erdélyi Múzeum** VII. füzetében *Melich* János bővebben ismerteti a *Practica Arithmetica* löcsei 1646-iki kiadását, mely-

nek leírását »*Magyar Könyvesház*» cz. rovatunkban adjuk. A Külön-félék közt találjuk a kolozsvári egyetemi könyvtár szak-czimjegyzékéből megjelent I. kötet és *Berger* Albertnek a beszterczei levéltár okleveleiről kiadott jegyzéke 2. füzetének ismertetését. A VIII. füzetben dr. *Ferenczi* Zoltán Br. Wesselenyi színjászó-társasága Magyarországon cz. közleménye, felsorolva a társaság által 1807. május 8-tól december 30-ig előadott darabok czimeit, a színműirodalom bibliográfiájához nyújt érdekes adalékot.

Az **Irodalomtörténeti Közlemények** III. füzetében *Ráth* György folytatja *Gradeczi Horváth Gergely* és *Lám* (Ambrosius) *Sebestyén* hitvitája című, bibliografiai adatokban gazdag közleményét. Az *Adattár* rovatából kiemeljük *Geleji Katona István* I. *Rákóczy* Györgyhez intézett leveleit, miket *Beke* Antal közöl a gyulafehérvári Batthyány-könyvtárból.

A **Századok** VI. füzetében *Vécsey* Tamás *Werböczy* görögül című közleményében az athoshegyi Xiropolamos-kolostor könyvtárának két XVIII. századi kéziratát ismerteti, melyek elseje *Verböczy* *Tripartitum*ának, a második az erdélyi szászok statutumainak *Adomes* János által eszközölt görög fordítását tartalmazza. A VIII. füzetben *V. J.* ismertette *Hartl* és *Schrauf* *Die Wiener Universität und ihre Gelehrten 1520—65.* című munkáját, közlésezi annak magyar irodalomtörténeti és bibliografiai vonatkozásait.

Az **Archiv des Vereines für siebenbürgische Landeskunde** XXVI. kötetének 1. füzetében *Seraphin* *Frigyes* *Vilmos* egy XV. századi latin-német szójegyzéket ismerteti, melynek kéziratát a brassói ev. gymnasium könyvtárában a bárczasági káptalan 1540—1571-iki számadásait tartalmazó kézirat kötéséből fejtette ki. A szójegyzék töredéke 8 ívrétű papirlevélből áll; írása a XV. század második felére vall. Szövegét, mely összesen 1154 szavat tartalmaz, *Seraphin* egész terjedelmében közli, nyelvtani jegyzetekkel ellátva, s terjedelmes előszó kíséretében, melyben behatóan foglalkozik a brassói könyvkötészet történetével, érdekes képet nyújt a könyvtáblákban eszközölt könyvtári fel-fedezésekről és gyakorlati szabályokat ad a módról, melylyel régi könyvtáblák felbontását legcélszerűbben lehet eszközölni.

A **Centralblatt für Bibliothekswesen** 7. füzetében *Joachimsohn* Pál befejezi *Gosse* *brot* *Zsigmond* könyvtáráról írt tanulmányát. *Eichler* *Ferdinánd* *Bibliothekstechnisches* címmel a könyvtárberendezések technikájának legújabb vívmányait ismerteti. *Hartwig* *O.* a leideni főkönyvtárnokhoz, *Du Rieu*hoz írt levelében a kéziratok fénynyomatú sokszorosításával foglalkozik.

A vegyes közlemények közt teljes szövegében találjuk a francia egyetemi könyvtárnokok képzése ügyében 1893. decz. 20-án kiadott miniszteri rendeletet. A 8/9. kettős füzetben *Nentwig* a hildesheimi városi könyvtár középkori kézíratait és űsnyomtatványait ismerteti. Dr. E. *Horn* Zur Orthographie von U und V, I und J. című dolgozata a könyvészet egy érdekes tipografiai kérdését taglalva, gyakorlati utasításokat tartalmaz a könyvczímek hü lemásolásánál követendő eljárásra. *Reyer* a német városi könyvtárak egyöntetű szervezetének eszméjét pendíti meg. A 10/11. füzetben *Wyss* Artur Windeckkel és krónikájával foglalkozik, összehasonlítva annak különböző kézíratait. *Nörrenberg* C. meglehangú nekrológban emlékezik meg az 1894. márczius 1-én elhunyt Poole Vilmos Frigyes chicagói városi könyvtárnokról.

A *Neues Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde* ez évi XX. kötete 1-ső füzetében *Bernheim* Ernő Die sagenhafte sächsische Kaiserchronik aus dem 12. Jahrh. című közleményben keresi a szász évkönyvíró (Annalista Saxo) és a pöhldei évkönyvek (Annales Palidenses) regés elbeszéléseinek forrását. Végeredménykép odajut, hogy e regés elbeszéléseket mindkét író egy a XII. században szerkesztett császári krónikából vette át, melynek írója egy egyházi férfiú, keletkezési helye valószínűleg Gaudersheim. Minket ez különösen azért érdekel, mert épen a pöhldei évkönyvek említik Augsburg bevételét a magyarok által, I. Henrik magyar csatáját s Bernheim most ezeket is e forráskrónika mesés elbeszélései közé sorozza. A *Nachrichten* rovat irodalmi hírei között ismertette van *Kaindl* R. F. nézete az Adalbert-legenda szerzőjéről; továbbá ugyancsak *Kaindl* véleménye a három Szt.-István-legenda egymáshoz való viszonyáról. *Kaindl* szerint a Legenda maior a legrégibb s ezt használta fel Hartvik is, a Legenda minor pedig egészen független mű s eredetileg nem állott Hartvik művével semminemű vonatkozásban.

D. Gy.